

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuuripoliittisessa visiossa ei tuoda mitään uutta tai innovatiivista tulevaisuuden ajatusta. Esimerkiksi voimassa olevassa museopoliittisessa ohjelmassa 2030 on visio, jossa tahtotila on ilmaistu konkreettisesti. Museopoliittista ohjelmaa voisi hyvinkin jatkaa 2040-luvulle asti sekä hyödyntää sitä soveltuvien osien myös kulttuuripoliittisen selonteon visiossa ja tavoiteasetannassa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

1. Kulttuuri on muutosvoima

Kulttuuri on tässä laajana kattokäsitteenä ja tavoitteet jäävät yleiselle tasolle. Myös tässä kohdassa olisi luontevaa huomioida kulttuurialan yhteistyö muiden hallinnonalojen kanssa. Vain yhteistyön kautta tavoitteiden toteuttaminen on realistista etenkin niukkenevien taloudellisten resurssien aikana.

2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Museo- ja kulttuuriperintöalan erityisyyttä osana kulttuurisektoria ei ole huomioitu. Alalla asiantuntijat tekevät työsuhteista palkkatyötä, osa myös lakisääteisiä viranomaistehtäviä. Asiantuntijoiden työsuhteessa tekemä pitkäjänteinen ja jatkuva työ on museo- ja kulttuuriperintötyössä avainasemassa eikä sitä tule unohtaa. Pelkillä projekteilla ja hankkeilla ei

ylläpidetä kulttuuriperintöämme. Rahoituksen on riitettävä seinien ja kokoelmien lisäksi työsuhteisten asiantuntijoiden palkkoihin. Alan ammattilaisten palkkaus on kuitenkin jäänyt jälkeen muiden korkeasti koulutettujen asiantuntijoiden palkoista ja tämä näkyy jo nyt kasvaneena alanvaihtohalukuutena sekä rekrytointivaikeuksina. Kulttuurin sisältöjä ei ole ilman tekijöitä eikä kulttuuriperintö säily ilman pitkäjänteistä asiantuntijatyötä.

3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

Jotta kulttuuri on aidosti jokaisenoikeus, tulee kulttuurin olla jollain tasolla saavutettavissa eri puolilla maata. Esimerkiksi edellä mainitsemamme museopoliittinen ohjelma tunnistaa museot kulttuuripalveluna, joka kattaa koko maan. Museoiden rooli alueiden vetovoimaisuuden ja elinvoimaisuuden kehittämisessä onkin keskeinen. Tämä vaatii kuitenkin rahoitusta.

Jos lasten ja nuorten kulttuuriin osallistuminen perustuu omaehtoisuuteen, voi osallistuminen jäädä vain tietynlaisista taustoista tulevien saavutettavaksi tai muuten ohueksi. Eli tarvitaan sitä yhteistyötä koulujen ja esimerkiksi sote-sektorin kanssa, jolloin kulttuurin hyvinvointivaikutuksia saadaan paremmin kaikkien saataville.

4. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Kulttuuripalveluilla, kuten museoilla, on merkittävä rooli kansainvälisesti. Museopoliittisen ohjelman visiossa todetaan, että vuonna 2030 Suomessa on Euroopan ajankohtaisimmat museot ja innostuneimmat asiakkaat. Korkealaatuiset kulttuuripalvelut ovatkin vetovoimatekijöitä matkailijoille, jotka samalla tuovat tuloja myös muille aloille, kuten ravintola-, majoitus- ja kiinteistöpalveluille (kiinteistöjen ylläpito, alueiden ylläpito). Näyttelyvaihdolla esitellään suomalaista kulttuuriperintöä ja taidetta ulkomailla. Lisäksi kansainvälinen asiantuntijavaihto myös instituutioissa työskenteleville avaa mahdollisuuksia suomalaisen kulttuurialan kansainväliselle yhteistyölle.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1] Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi: Alan koulutuksesta huolehtiminen on olennaista. Humanistisia oppiaineita karsitaan koko ajan eli mistä tulevaisuuden kulttuuriperinnön vaalijat löytyvät, jos alaa ei ole mahdollista opiskella? Nuorten suuntautumiseksi museo- ja kulttuuriperintöalalle pitäisi luoda uusia mahdollisuuksia, ei vähentää. Nämä koulutetut, oman alansa asiantuntijat toimivat yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muiden toimijoiden kanssa. Ilman heitä ei toteudu kulttuuriperinnön välittäminen

uusille sukupolville. Pitkäjänteinen ja turvattu rahoitus on kulttuuriperintöalan menestyksen elinehto niin itse rakennuksille, esineille, tallentamiselle kuin näistä huolehtiville asiantuntijoille.

2) Kulttuurin tekijät avainasemassa: Kaikki toimenpiteet vaativat tekijöitä, ilman heitä eivät toimenpiteet toteudu. Museopoliittisessa ohjelmassa todetaan hyvin, että kulttuuriperintöalan ammattilaisten motivaation ylläpitämiseksi ja alan houkuttavuuden kannalta on tärkeää löytää väyliä uusien osaajien saamiseksi alalle, sekä jatko- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksia alalla jo toimiville ammattilaisille. Museotyö on pitkäjänteistä työtä, joka täytyy tehdä enimmäkseen palkkatyönä. Tällä hetkellä täydennyskoulutusmahdollisuudet ovat rajalliset, koska museoiden taloustilanne on tiukka. Välillä raha meneekin pelkästään seiniin eikä edes palkkoihin riitä rahaa. Alan houkuttavuuden ja uusiutumisen kannalta keskeistä on, että palkkataso on kilpailukykyinen. Alan palkkaus on kuitenkin nyt jälkeenyänyt ja sen korjaamiseksi tarvitaan rahoitusta. Uhkana on, että alalle ei enää tulevaisuudessa saada asiantuntijoita ja lakisääteiset tehtävät ja kulttuuriperinnöstämme huolehtiminen ei toteudu.

3) Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa: Yli vaalikausien toteutettava kulttuuripolitiikka luo turvaa alan toimijoille, etenkin sellaisille, joilla on velvollisuus huolehtia kulttuuriperintökohteista ja objekteista. Asiantuntijoista koostuvassa neuvoa-antavassa toimielimessä tuleekin olla myös museo- ja kulttuuriperintöalan edustus.

4) Yhteistyön ja osallisuuden voima: Yhteistyössä voidaan saada synergiaetua eri sektorien toimijoiden kesken sekä osallistaa uusia yleisöjä.

5) Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö: Julkisen rahoituksen parantaminen on hyvä kirjaus, mutta toteutumisen eteen tulisi saada aikaan isoja muutoksia kulttuurin asemassa. Rahoituksen ennakoitavuus on tärkeää museo- ja kulttuuriperintöorganisaatioille.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliitto MAL ry edustaa pientä ammattialaa. Edustamiemme asiantuntijoiden merkitys ja panos museo- ja kulttuuriperintötyössä on kokoansa suurempi. Olemme mielellämme tukena ja tarvittaessa toimimme asiantuntijana oman sektorimme kysymyksissä, etenkin silloin kun kyseessä on tekijöiden rooli.

Perustettavaan ylivaalikautiseen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimeen tarvitaan ehdottomasti museoalan edustus. Tuemme ensisijaisesti Suomen Museoliiton toivetta päästä mukaan toimielimeen. Mikäli lisäksi on mahdollista, olemme myös omalta osaltamme valmiita osallistumaan ehdotettuun toimielimeen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliitto MAL ry kiittää kulttuuripoliittista selontekoa siitä, että sitä on haluttu tehdä yhdessä. Lisäksi ylivaalikautisesti kirjatut tahto- ja tavoitetilat tuovat toivottua vakausajattelua kulttuurialalle.

Kiinnitimme kuitenkin huomiota, että selonteossa on paljon luovan alan ja vapaan kentän painotusta ja museo- ja kulttuuriperintöalan erityisyys jää täysin huomioimatta. Ala poikkeaa muusta kulttuurialasta muun muassa pysyvien tila- ja kokoelmakustannustensa takia; nämä vievät ison osan rahoituksesta ja jäljelle jäävällä pitäisi pystyä palkkaamaan työsuhteisia asiantuntijoita. Pelkillä projekteilla ja hankkeilla ei ylläpidetä kulttuuriperintöämme. Niukkojen taloudellisten resurssien takia alan palkkataso on jäänyt jälkeen suomalaisten keskipalkoista eikä ala kiinnostavuudestaan huolimatta pärjää tiukkenevassa kilpailussa yhä pienenevien ikäluokkien tullessa työelämään.

Valmisteleva työryhmä on ollut aika homogeeninen ja siitä on puuttunut kokonaan museoiden edustus. Tämä valitettavasti näkyy selonteon painotuksissa ja etenkin kulttuurin tekijöistä puhuttaessa, jossa työsuhteisten asiantuntijoiden roolia ei huomioida lainkaan.

Suomen Museoliiton lausunnossa on avattu hyvin museoiden merkitystä kulttuuriperintötoimijoina ja yhdyimme heidän näkemykseensä museoiden merkityksestä myös omassa lausunnossamme.

Mäkelä Katariina
Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliitto MAL ry